

Βρυξέλλες, 26.1.2026
COM(2026) 37 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

**σχετικά με τη λειτουργία του νέου μοντέλου υλοποίησης από τα κράτη μέλη και τη
συμβολή των στρατηγικών σχεδίων της ΚΓΠ των κρατών μελών στην επίτευξη των
δεσμεύσεων της Ένωσης για το περιβάλλον και το κλίμα**

{SWD(2026) 19 final}

Από τη θέσπισή της, η κοινή γεωργική πολιτική (ΚΓΠ) έχει σημειώσει σημαντική εξέλιξη, αντιμετωπίζοντας τις αναδυόμενες ανάγκες και προσαρμόζοντας τις μεθόδους της. **Στο νέο μοντέλο υλοποίησης της ΚΓΠ για την περίοδο 2023-2027, η έμφαση μετατοπίζεται από τη συμμόρφωση με τους λεπτομερείς κανόνες της ΕΕ σε μια πολιτική που βασίζεται στις επιδόσεις και καθορίζεται με γνώμονα τους στόχους. Στόχος είναι η επίτευξη απτών αποτελεσμάτων και η υλοποίηση των κοινών στόχων, ενώ παρέχεται παράλληλα στα κράτη μέλη μεγαλύτερη ευελιξία κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τις λεπτομέρειες της πολιτικής.**

Κεντρικά στοιχεία αυτού του μοντέλου είναι i) το ενιαίο εργαλείο σχεδιασμού —ένα στρατηγικό σχέδιο της ΚΓΠ για κάθε κράτος μέλος¹— το οποίο ενσωματώνει για πρώτη φορά χρηματοδοτικά μέσα από αμφότερα τα ταμεία της ΚΓΠ σε κοινές στρατηγικές παρέμβασης· ii) η μεγαλύτερη συμμετοχή των συμφεροντούχων· και iii) εστίαση στις επιδόσεις, με τη θέσπιση του κοινού πλαισίου επιδόσεων και τη διαδικασία επανεξέτασης των επιδόσεων. Η προσέγγιση αυτή θεσπίστηκε για τη βελτίωση της συνοχής και την αύξηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων της ΚΓΠ, καθώς και για την καλύτερη κάλυψη των ειδικών και ποικίλων εθνικών αναγκών όσον αφορά τη συμβολή στην επίτευξη των κοινών στόχων της ΚΓΠ της ΕΕ. Το νέο μοντέλο υλοποίησης περιλαμβάνει επίσης μια νέα προσέγγιση όσον αφορά τη διασφάλιση, στο πλαίσιο της οποίας οι έλεγχοι επικεντρώνονται στον σχεδιασμό και τη λειτουργία των συστημάτων διακυβέρνησης των κρατών μελών και όχι στον έλεγχο μεμονωμένων δικαιούχων.

Αυτό το μοντέλο υλοποίησης έχει ήδη υποστεί αρκετές προσαρμογές και απλουστεύσεις με βάση τις παρατηρήσεις των συμφεροντούχων και τα αιτήματα των κρατών μελών, τα οποία υποβλήθηκαν μετά από δύο έτη εφαρμογής. Τα συμπεράσματα από την εφαρμογή του αποτέλεσαν επίσης τη βάση της πρότασης για τη μελλοντική περίοδο 2028-2034.

Η παρούσα έκθεση ανταποκρίνεται στο αίτημα των συννομοθετών [άρθρο 141 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου²] για την παρουσίαση πληροφοριών σχετικά με τη λειτουργία του νέου μοντέλου υλοποίησης, καθώς και για την υποβολή της πρώτης αξιολόγησης της συμβολής των παρεμβάσεων που προβλέπονται στα 28 στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ για την επίτευξη των περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων της ΕΕ.

I. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ

A. Στρατηγικός και πιο τεκμηριωμένος σχεδιασμός των σχεδίων της ΚΓΠ

Η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση για μεταρρύθμιση της ΚΓΠ το 2018 σύμφωνα με το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2021-2027. Έπειτα από διαπραγματεύσεις μεταξύ των

¹ Εκτός από το Βέλγιο.

² Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 2021, σχετικά με τη θέσπιση κανόνων για τη στήριξη των στρατηγικών σχεδίων που πρέπει να καταρτίζονται από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής (στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ) και να χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 και (ΕΕ) αριθ. 1307/2013 (ΕΕ L 435 της 6.12.2021, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2115/oj>).

συννομοθετών της ΕΕ, οι κανονισμοί για την ΚΓΠ εγκρίθηκαν μόλις το 2021, ώστε να τεθούν σε εφαρμογή από την 1η Ιανουαρίου 2023.

Προκειμένου να βοηθήσει τα κράτη μέλη να καταρτίσουν και να σχεδιάσουν τα σχέδιά τους για την ΚΓΠ, η Επιτροπή ξεκίνησε διαρθρωμένο διάλογο το 2020, με ανταλλαγές πληροφοριών σχετικά με την κατάσταση της γεωργίας και των αγροτικών περιοχών σε κάθε κράτος μέλος, και δημοσίευσε ειδικές συστάσεις τον Δεκέμβριο του 2020³.

Για τον σχεδιασμό των παρεμβάσεων τους, τα κράτη μέλη κλήθηκαν να προβούν σε ενδελεχή αξιολόγηση των αναγκών με βάση την ανάλυση των πλεονεκτημάτων, των αδυναμιών, των ευκαιριών και των απειλών (ανάλυση SWOT) της επικράτειάς τους και του οικείου αγροδιατροφικού τομέα, και να αναπτύξουν μια συγκεκριμένη λογική παρέμβασης. Η αξιολόγηση έπρεπε να είναι εξαντλητική και να εξεταστεί αν οι ανάγκες θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν μέσω των σχεδίων της ΚΓΠ ή άλλων ενωσιακών ή εθνικών εργαλείων που θεωρούνται καταλληλότερα για τον επιδιωκόμενο σκοπό.

Τα σχέδια εγκρίθηκαν από την Επιτροπή κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2022 έπειτα από τις επίσημες απαντήσεις στις επιστολές παρατηρήσεων της Επιτροπής σε σχέση με κάθε υποβληθέν σχέδιο.

1- Νέα διακυβέρνηση

Ο στρατηγικός σχεδιασμός είχε ως αποτέλεσμα οι διοικήσεις των κρατών μελών να προβούν σε αναδιοργανώσεις και νέες μεθόδους εργασίας. Το ενιαίο σχέδιο που θα κάλυπτε όλες τις παρεμβάσεις απαιτούσε μεγαλύτερο βαθμό συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών που είναι αρμόδιες για τις άμεσες ενισχύσεις, την αγροτική ανάπτυξη και την τομεακή στήριξη, αλλά και μεγαλύτερο συντονισμό μεταξύ περιφερειακών και εθνικών υπουργείων/υπηρεσιών. Τα κράτη μέλη με ισχυρές πρακτικές συνεργασίας μεταξύ διοικήσεων, με σαφώς καθορισμένες αρμοδιότητες και αποτελεσματικούς διαύλους ανταλλαγής, μπόρεσαν να προσαρμοστούν ταχύτερα σε αυτό το νέο μοντέλο υλοποίησης. Ωστόσο, ορισμένα κράτη μέλη με συγκεκριμένη κατανομή των εθνικών και περιφερειακών αρμοδιοτήτων αντιμετώπισαν ορισμένες δυσκολίες.

Η δυναμική διαφέρει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών, αλλά το νέο μοντέλο υλοποίησης βελτίωσε τη διακυβέρνηση της ΚΓΠ με ρητές νομικές διατάξεις σχετικά με τον ρόλο της εταιρικής σχέσης. Η απαιτούμενη συμμετοχή των συμφεροντούχων στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των σχεδίων έχει οδηγήσει σε καλύτερη ευθυγράμμιση με τις ανάγκες των κρατών μελών. Ωστόσο, παρόλο που υπήρχε η δυνατότητα περιφερειακής/εδαφικής συμβολής στα σχέδια, ορισμένες περιφέρειες θεώρησαν ότι είχαν μικρότερη συμμετοχή στον σχεδιασμό των σχεδίων και αντιμετώπισαν ορισμένες καθυστερήσεις όσον αφορά τη συμβολή τους λόγω του εθνικού συντονισμού. Η έκταση των σχεδίων (που συχνά αριθμούσαν αρκετές χιλιάδες σελίδες) προσδιορίστηκε επίσης ως πρόβλημα από διάφορες διαχειριστικές αρχές και συμφεροντούχους.

³ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, Συστάσεις προς τα κράτη μέλη όσον αφορά το στρατηγικό τους σχέδιο για την Κοινή Γεωργική Πολιτική, COM/2020/846 final.

2- Σχεδιασμός βάσει εκτίμησης αναγκών και διαφορετικές επιλογές προγραμματισμού

Για τον σχεδιασμό των σχεδίων τους, τα κράτη μέλη χρησιμοποίησαν ανάλυση SWOT, διαβουλεύσεις στο πλαίσιο εταιρικών σχέσεων, τις συστάσεις και τις επιστολές παρατηρήσεων της Επιτροπής. Τόνισαν ότι, παρόλο που η ανάλυση και ο προσδιορισμός των αναγκών πραγματοποιήθηκαν υπό καλές συνθήκες, η καθυστερημένη έγκριση της νομοθεσίας της ΕΕ μείωσε τον χρόνο που είχαν στη διάθεσή τους για να τελειοποιήσουν τον σχεδιασμό και τον προγραμματισμό των παρεμβάσεων και να προβούν σε καινοτομίες. Η πρόβλεψη σε εθνικό επίπεδο ήταν καθοριστικής σημασίας σε αυτό το στάδιο.

Τα σχέδια χρησιμοποιήθηκαν σε μεγάλο βαθμό για την αντιμετώπιση κοινωνικοοικονομικών, περιβαλλοντικών και κλιματικών αναγκών. Για την περίοδο 2023-2027, το 8 % των κονδυλίων της ΚΓΠ προοριζόταν για την αγροτική ανάπτυξη πέραν της γεωργίας. Όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, την καινοτομία, την ψηφιοποίηση, την ανταλλαγή γνώσεων σχετικά με τη διαχείριση κινδύνων και, σε ορισμένο βαθμό, τα μέτρα αγροτικής πολιτικής, ορισμένα κράτη μέλη σχεδίασαν να επιτύχουν τους στόχους τους χρησιμοποιώντας και άλλη ενωσιακή ή εθνική χρηματοδότηση, πράγμα που απαιτεί αυστηρότερο συντονισμό και αποκάλυψε δυνατότητες για περισσότερες συνέργειες.

Ο ορθός προγραμματισμός αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του μοντέλου βάσει επιδόσεων, αλλά αποδείχθηκε δύσκολος. Για την πρόβλεψη των ετήσιων εκροών, των μοναδιαίων ποσών και των δεικτών αποτελεσμάτων (στόχων) για τα οικονομικά έτη 2023 έως 2027 απαιτούνταν σχετικά δεδομένα, αξιόπιστα στοιχεία από τους συμφεροντούχους και έμπειρο προσωπικό. Τα κράτη μέλη έχουν υιοθετήσει διαφορετικές στρατηγικές, με ορισμένα από αυτά να προβαίνουν σε προβλέψεις με υψηλό βαθμό λεπτομέρειας (π.χ. πολλά μοναδιαία ποσά και εκροές καθορίζονται στο επίπεδο κάθε επιμέρους παρέμβασης), ενώ άλλα επέλεξαν μικρότερο βαθμό λεπτομέρειας (π.χ. στο επίπεδο κάθε παρέμβασης). Για παράδειγμα, στα 28 σχέδια της ΚΓΠ προβλέπονται 1 913 παρεμβάσεις και 10 754 επιμέρους παρεμβάσεις. Τα πλέον διαφοροποιημένα είδη παρεμβάσεων είναι οι περιβαλλοντικές και κλιματικές παρεμβάσεις (5 282 επιμέρους παρεμβάσεις) στο πλαίσιο της αγροτικής ανάπτυξης και των επενδύσεων (2 172).

3- Η αξιολόγηση των σχεδίων απαιτούσε ολοκληρωμένη προσέγγιση

Κατά την αξιολόγησή της, η Επιτροπή εξέτασε αν τα σχέδια που υποβλήθηκαν ήταν συνεπή με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας της ΕΕ και αν συνέβαλαν στην επίτευξη 10 ειδικών στόχων της ΚΓΠ. Δόθηκε προσοχή στη συμβολή της σχεδιαζόμενης στρατηγικής παρέμβασης στην επίτευξη των περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων, συμπεριλαμβανομένων ορισμένων στόχων της Πράσινης Συμφωνίας της ΕΕ, καθώς και στη συνοχή της με τη νομοθεσία της ΕΕ για το περιβάλλον και το κλίμα και στη συμβολή της με αυτή⁴, χωρίς οπισθοδρόμηση σε σύγκριση με την περίοδο 2014-2022⁵.

Η φιλοδοξία της ΚΓΠ αντικατοπτρίζεται στους στόχους που έχουν τεθεί σε επίπεδο δείκτη αποτελεσμάτων, οι οποίοι πρέπει να επιτευχθούν μέσω των παρεμβάσεων που λαμβάνουν στήριξη. Αντικατοπτρίζεται επίσης στις λεπτομερείς απαιτήσεις και τους όρους επιλεξιμότητας των εν λόγω παρεμβάσεων. Προκειμένου να υποστηριχθεί η αντικειμενική

⁴ Βλ. παράρτημα XIII του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.

⁵ Άρθρο 105 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2155.

αξιολόγηση των σχεδίων, από περιβαλλοντική και κλιματική άποψη, ο πίνακας που καταρτίστηκε από το Κοινό Κέντρο Ερευνών παρείχε στοιχεία σχετικά με τη σχέση μεταξύ γεωργικών πρακτικών και στόχων⁶.

Η αντικειμενική αξιολόγηση της επάρκειας της στρατηγικής παρέμβασης και των επιπέδων-στόχου κάθε σχεδίου σε σχέση με τις εθνικές ανάγκες και τους στόχους που προσδιορίστηκαν από το κράτος μέλος ήταν μια πολύπλοκη διαδικασία, ιδίως λόγω i) διαφορετικών καταστάσεων και προτεραιοτήτων στα κράτη μέλη· ii) διαφορετικών επιπέδων προγραμματισμού· iii) πολύπλοκων σχέσεων μεταξύ παρεμβάσεων και στόχων· iv) των αριθμητικών στόχων που εκφράζονται σε διαφορετική μονάδα σε σχέση με τους στόχους (π.χ. μερίδιο της έκτασης έναντι μεταβολής του ισοδυνάμου CO₂)· και v) εθνικής νομοθεσίας ή εργαλείων εκτός της ΚΓΠ που συμβάλλουν στην επίτευξη των ίδιων στόχων.

B. Η υλοποίηση των σχεδίων εξελίσσεται ικανοποιητικά

Μετά τη θέσπιση του παράγωγου δικαίου της Ένωσης στα τέλη του 2022, τα κράτη μέλη ολοκλήρωσαν το εθνικό τους πλαίσιο υλοποίησης της ΚΓΠ (νομοθεσία, διαδικασίες εφαρμογής, συστήματα ΤΠ). Οι διοικήσεις είχαν σημαντικό φόρτο εργασίας, ιδίως επειδή συνεχίστηκε παράλληλα η υλοποίηση των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης της περιόδου 2014-2022 για τρία ακόμη έτη (έως το τέλος του 2025). Στην πράξη, αυτό έχει προκαλέσει προβλήματα ικανότητας και μεγάλη πίεση από άποψη χρόνου στην ανάπτυξη εργαλείων ΤΠ, στην κατάρτιση προσκλήσεων υποβολής έργων και, ενίοτε, έχει οδηγήσει σε καθυστερήσεις και αργοπορημένη επικοινωνία με τους δικαιούχους, επηρεάζοντας την υιοθέτηση και την αντίληψη εκ μέρους των γεωργών.

Οι ετήσιες εκθέσεις επιδόσεων, ήτοι το κύριο εργαλείο υποβολής εκθέσεων του νέου μοντέλου υλοποίησης, έχουν δύο μέρη: ένα ποιοτικό, το οποίο παρουσιάζει την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά την υλοποίηση των σχεδίων, και ένα ποσοτικό, το οποίο παρέχει δείκτες επιδόσεων και αιτιολογήσεις για αποκλίσεις από τις τιμές-ορόσημο των δεικτών αποτελεσμάτων.

Λόγω του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης των παρεμβάσεων, η έκθεση επιδόσεων για το οικονομικό έτος 2024, η οποία υποβλήθηκε τον Φεβρουάριο του 2025, ήταν η πρώτη έκθεση που περιείχε δεδομένα σχετικά με όλους τους δείκτες αποτελεσμάτων και τις περισσότερες σχεδιαζόμενες παρεμβάσεις. Στο πλαίσιο του νέου μοντέλου υλοποίησης, τα κράτη μέλη προέβλεψαν για πρώτη φορά ετήσιες εκροές και αποτελέσματα που σχετίζονται με την εισοδηματική στήριξη, την αγροτική ανάπτυξη και τις τομεακές παρεμβάσεις.

1- Ορθός προγραμματισμός των παρεμβάσεων με βάση την έκταση

Η σύγκριση του προγραμματισμού και της υλοποίησης καθιστά δυνατή την αξιολόγηση της προόδου που σημειώθηκε όσον αφορά την υλοποίηση των σχεδίων και των δυσκολιών που αντιμετωπίστηκαν.

- Η βασική εισοδηματική στήριξη είναι η παρέμβαση με την πλησιέστερη στον προγραμματισμό χρήση από τους γεωργούς τόσο σε επίπεδο ΕΕ (100 %) όσο και σε κάθε σχέδιο.

⁶ Βλ. παραπομπές 1, 2 και 9 στο συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής. Παραπομπές, καθώς και πρόσθετα στοιχεία, παρατίθενται στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα έκθεση.

- Η χρήση της αναδιανεμητικής εισοδηματικής στήριξης αντιστοιχεί στο 98 % της προβλεπόμενης αξίας της ΕΕ, με ορισμένες διακυμάνσεις μεταξύ των σχεδίων.
- Ωστόσο, η πρόβλεψη της συνδεδεμένης εισοδηματικής στήριξης και της συμπληρωματικής ενίσχυσης για τους γεωργούς νεαρής ηλικίας ήταν δυσκολότερη.
- Ως μέσο που θεσπίστηκε πρόσφατα, η υιοθέτηση οικολογικών προγραμμάτων έχει γενικά υποτιμηθεί, δεδομένου ότι καλύπτουν 10 % μεγαλύτερη έκταση απ' ό,τι είχε προβλεφθεί σε επίπεδο ΕΕ, με σημαντικές διακυμάνσεις μεταξύ των σχεδίων.

Σε επίπεδο ΕΕ, η χρήση της στήριξης με βάση την έκταση στο πλαίσιο της αγροτικής ανάπτυξης ανήλθε σε ποσοστό μεταξύ 87 % και 91 % της προγραμματισμένης έκτασης. Οι επενδύσεις, η στήριξη εγκατάστασης και τα έργα κατάρτισης ή συνεργασίας συνήθως ξεκινούν με αργούς ρυθμούς κατά τα πρώτα έτη της περιόδου προγραμματισμού, ιδίως εάν νέες παρεμβάσεις αλληλεπικαλύπτονται με παρόμοια μέτρα της προηγούμενης περιόδου προγραμματισμού. Συνολικά, οι δαπάνες στους τομείς αυτούς ήταν χαμηλότερες από τις αναμενόμενες, με εξαίρεση τις μη παραγωγικές επενδύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

2- Δυσκολίες στην πρόβλεψη των μοναδιαίων ποσών παρέμβασης

Τα κράτη μέλη μπορούν να προσαρμόζουν την ενίσχυση προς τον δικαιούχο με βάση τη χρήση μιας παρέμβασης (εντός ενός εύρους), δεδομένης της δυσκολίας πρόβλεψης της χρήσης και της ανάγκης για καλύτερη διαχείριση των χρηματοδοτικών κονδυλίων. Μόνο στα μισά οικολογικά προγράμματα καταβλήθηκε το μοναδιαίο ποσό αναφοράς ($\pm 10\%$). Κατά γενικό κανόνα, η συνδεδεμένη στήριξη ανταμείφθηκε περισσότερο απ' ό,τι είχε προγραμματιστεί, με χαμηλότερο ποσοστό χρήσης από το αναμενόμενο. Όσον αφορά την προσαρμογή ακριβείας των επενδυτικών ενισχύσεων παρουσιάστηκαν δυσκολίες, καθώς μόνο στο 23 % των επιμέρους παρεμβάσεων καταβλήθηκε το μέσο ποσό αναφοράς ($\pm 10\%$). Οι αποκλίσεις που παρατηρήθηκαν οφείλονταν κυρίως σε αλλαγές του οικονομικού και γεωπολιτικού πλαισίου μετά την κατάρτιση των σχεδίων ή στον χαμηλό βαθμό ακριβείας των εκτιμήσεων χρήσης.

3- Διακοπή της εκκαθάρισης επιδόσεων

Στόχος της ετήσιας εκκαθάρισης επιδόσεων ήταν να ελεγχθεί ότι όλες οι δηλωθείσες δαπάνες είχαν αντίστοιχη εκροή. Αυτό επαληθεύτηκε συγκρίνοντας, για κάθε παρέμβαση, το επιτευχθέν μοναδιαίο ποσό που υπολογίστηκε με βάση την ετήσια έκθεση επιδόσεων με το (μέγιστο) προβλεπόμενο μοναδιαίο ποσό στο σχέδιο. Έπειτα από δύο έτη υλοποίησης, κατέστη σαφές ότι ο διοικητικός φόρτος της ετήσιας εκκαθάρισης επιδόσεων, ιδίως η ανάγκη αιτιολόγησης κάθε απόκλισης μοναδιαίου ποσού, δεν ήταν αναλογικός προς την παρεχόμενη πρόσθετη διασφάλιση σχετικά με τις δαπάνες της ΚΓΠ. Ως εκ τούτου, στη δέσμη μέτρων απλούστευσης της ΚΓΠ⁷ του 2025 προτάθηκε η διακοπή της, χωρίς να επηρεαστεί η ικανότητα της Ένωσης να διασφαλίζει την αποτελεσματική εποπτεία και αξιοπιστία του προϋπολογισμού.

⁷ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115 όσον αφορά το σύστημα αιρεσιμότητας, τα είδη παρέμβασης υπό μορφή άμεσων ενισχύσεων, τα είδη παρέμβασης σε ορισμένους τομείς και για την αγροτική ανάπτυξη και τις ετήσιες εκθέσεις επιδόσεων, καθώς και του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116 όσον αφορά τη διακυβέρνηση των δεδομένων και της διαλειτουργικότητας, τις αναστολές των πληρωμών, τις ετήσιες εκκαθαρίσεις επιδόσεων και τους ελέγχους και κυρώσεις, COM/2025/236 final.

4- Ορισμένες αποκλίσεις από τα ορόσημα οφείλονται στη έναρξη της υλοποίησης, αλλά δεν απαιτούνται ακόμη διορθωτικά μέτρα

Με βάση την έκθεση επιδόσεων του 2024, το 2025 η Επιτροπή πραγματοποίησε την πρώτη ανά διετία επανεξέταση των επιδόσεων⁸, λαμβάνοντας υπόψη 22 επιλεγμένους δείκτες αποτελεσμάτων. **Όλες οι εκθέσεις επιδόσεων παρουσίαζαν αποκλίσεις άνω του 35 % για έναν ή περισσότερους δείκτες αποτελεσμάτων**, που συνδέονταν κυρίως με παρεμβάσεις αγροτικής ανάπτυξης: γνώση και καινοτομία, επενδύσεις στον εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, βελτίωση της οργάνωσης της αλυσίδας εφοδιασμού και δασωμένες εκτάσεις. Οι αιτιολογήσεις των κρατών μελών αφορούσαν κυρίως καθυστερήσεις στη θέσπιση του νέου πλαισίου και την αξιοποίηση των υπόλοιπων χρηματοδοτικών κονδυλίων των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης της περιόδου 2014-2022 που χρηματοδοτούν παρόμοια μέτρα. Σύμφωνα με τα κράτη μέλη, οι περισσότερες από αυτές τις δυσκολίες θα αντιμετωπιστούν μεσοπρόθεσμα και δεν αναμένεται να έχουν επιπτώσεις στους τελικούς στόχους.

Οι αποκλίσεις συζητήθηκαν με κάθε κράτος μέλος κατά τη διάρκεια της οικείας ετήσιας συνεδρίασης επανεξέτασης. Δεδομένου ότι οι αιτιολογήσεις που παρουσιάστηκαν και τα προβλεπόμενα διορθωτικά μέτρα φαίνονταν επαρκή για την αντιμετώπιση των αποκλίσεων, η Επιτροπή δεν ζήτησε την κατάρτιση σχεδίου δράσης. Αναμένεται ότι οι καθυστερήσεις και τα προκύπτοντα κενά μεταξύ των πραγματικών και των προβλεπόμενων τιμών θα μπορέσουν να καλυφθούν τα επόμενα έτη. Η κατάσταση θα επανεξεταστεί στις εκθέσεις επιδόσεων του 2025.

5- Προσαρμογή των προβλεπόμενων χρηματοδοτικών κονδυλίων στην πραγματική απορρόφηση

Τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να ανακατανέμουν τα μη δαπανηθέντα ποσά από μία παρέμβαση σε άλλη παρέμβαση υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Κατά το οικονομικό έτος 2024 αξιοποίησαν αυτή τη δυνατότητα ιδίως για τις άμεσες ενισχύσεις. Τα οικολογικά προγράμματα ήταν μια καινοτομία και ορισμένα κράτη μέλη δυσκολεύτηκαν να δαπανήσουν τα προβλεπόμενα ποσά. Επιπλέον, τα οικολογικά προγράμματα είναι μια οριοθετημένη παρέμβαση που έχει εγγραφεί στον προϋπολογισμό και το περιθώριο για την αντιστάθμιση των ποσών έναντι των ποσών για άλλες παρεμβάσεις παρέμεινε περιορισμένο. Τα οικολογικά προγράμματα με χαμηλές επιδόσεις επανεξετάστηκαν ή διαφημίστηκαν καλύτερα σε δυνητικούς δικαιούχους. Η τρέχουσα κατάσταση των δαπανών για το 2025 παρουσιάζει μεγάλη βελτίωση και σημαντική υπέρβαση εκτέλεσης για τα οικολογικά προγράμματα. Ορισμένα από τα μη δαπανηθέντα ποσά ανακατευθύνθηκαν στην αναδιανεμητική ενίσχυση και στο συμπλήρωμα για τους γεωργούς νεαρής ηλικίας. Η βασική εισοδηματική στήριξη εκτελέστηκε σε ικανοποιητικό βαθμό σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο προγραμματισμού.

⁸ Ανά διετία, η Επιτροπή επαληθεύει ότι οι προβλεπόμενες τιμές-στόχοι (ορόσημα) κινούνται προς την κατεύθυνση των προβλεπόμενων τιμών των δεικτών αποτελεσμάτων. Θα πρέπει να αιτιολογείται τυχόν απόκλιση άνω του 35 % κατά το πρώτο έτος και 25 % στη συνέχεια. Η Επιτροπή ενδέχεται να ζητήσει τη λήψη διορθωτικών μέτρων εάν οι παρεχόμενες αιτιολογήσεις δεν είναι αρκετά πειστικές.

6- Τα σχέδια της ΚΓΠ είναι ζωντανά έγγραφα

Οι τροποποιήσεις των σχεδίων αποτελούν απαραίτητο στοιχείο κάθε διαδικασίας προγραμματισμού, καθώς παρέχουν την ευελιξία που απαιτείται για την αντιμετώπιση των επιτόπιων δυσκολιών και των αναδυόμενων αναγκών.

Έως τον Σεπτέμβριο του 2025 είχαν ζητηθεί 93 τροποποιήσεις από τα κράτη μέλη. Όλα τα σχέδια τροποποιήθηκαν 2 έως 5 φορές από την έγκρισή τους έως τον Σεπτέμβριο του 2025. Οι αλλαγές αντικατοπτρίζουν τις μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες και την ανάγκη να καταστούν οι παρεμβάσεις πιο ελκυστικές ή να απλουστευθούν. Το 34 % των στόχων άλλαξε μέσω τροποποιήσεων, με τις εν λόγω τροποποιήσεις να παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των σχεδίων. Οι αριθμητικοί στόχοι που αυξάνονται συχνότερα αφορούν κοινωνικούς στόχους λόγω της ανάγκης ευθυγράμμισής τους με τις εν λόγω στρατηγικές LEADER⁹ μετά την έγκριση των σχεδίων. Συνολικά, οι τροποποιήσεις ήταν ισορροπημένες μεταξύ των αυξήσεων και των μειώσεων των αριθμητικών στόχων, μεταξύ άλλων όσον αφορά τους αριθμητικούς στόχους πράσινης αρχιτεκτονικής. Κατά την αξιολόγηση των τροποποιήσεων, η Επιτροπή διασφάλισε τη συνοχή, καθώς και τη διατήρηση ισότιμων όρων ανταγωνισμού, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τις ειδικές εθνικές προκλήσεις.

Το 2025 η Επιτροπή πρότεινε την περαιτέρω απλούστευση της διαδικασίας τροποποίησης των σχεδίων, περιορίζοντας τα επίσημα αιτήματα τροποποίησης μόνο στις στρατηγικές αλλαγές, γεγονός που θα καταστήσει δυνατή την ταχύτερη τροποποίηση των σχεδίων. Η πρόταση που αναφέρεται ως Omnibus 3¹⁰ εγκρίθηκε και θα εφαρμοστεί το 2026.

7- Νέο μοντέλο διασφάλισης και αρχή του ενιαίου ελέγχου

Στο πλαίσιο του νέου μοντέλου υλοποίησης, η διασφάλιση βασίζεται στην ορθή λειτουργία των συστημάτων διακυβέρνησης των κρατών μελών. Η επιλεξιμότητα των δαπανών διασφαλίζεται από τους οργανισμούς πληρωμών και επαληθεύεται ετησίως από τους οργανισμούς πιστοποίησης. Οι οργανισμοί πιστοποίησης γνωμοδοτούν σχετικά με τους ετήσιους λογαριασμούς, την αποτελεσματικότητα των συστημάτων διακυβέρνησης και την αξιοπιστία των εκθέσεων για τις επιδόσεις. Η Επιτροπή διενεργεί ελέγχους βάσει κινδύνου αρχικά για το έργο των οργανισμών πληρωμών και, μόνο όταν αυτό δεν είναι ικανοποιητικό, για τους ίδιους τους οργανισμούς πληρωμών.

Η ενίσχυση της αρχής του ενιαίου ελέγχου αποτελεί βασικό στοιχείο της μεταρρύθμισης. Ενώ αυξάνει την αποδοτικότητα, ενισχύει τη λογοδοσία σε εθνικό επίπεδο και αποφεύγει τους αλληλεπικαλυπτόμενους ελέγχους, καθιστά επίσης τη διασφάλιση πιο εξαρτημένη από το έγκαιρο και αξιόπιστο έργο των οργανισμών πιστοποίησης. Η Επιτροπή διατηρεί τακτικές επαφές με τους οργανισμούς πληρωμών και τους οργανισμούς πιστοποίησης με στόχο τη διασφάλιση της κοινής ερμηνείας και της συνεπούς εκπλήρωσης των απαιτήσεων

⁹ LEADER: Δεσμοί μεταξύ των δραστηριοτήτων ή των δράσεων για την ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας.

¹⁰ Κανονισμός (ΕΕ) 2025/2649 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 2025, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115 όσον αφορά το σύστημα αιρεσιμότητας, τα είδη παρέμβασης υπό μορφή άμεσων ενισχύσεων, τα είδη παρέμβασης σε ορισμένους τομείς και για την αγροτική ανάπτυξη και τις ετήσιες εκθέσεις επιδόσεων, καθώς και του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116 όσον αφορά τις αναστολές των πληρωμών, τις ετήσιες εκκαθαρίσεις επιδόσεων και τους ελέγχους και κυρώσεις (ΕΕ L, 2025/2649, 31.12.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2025/2649/oj>).

διασφάλισης. Εάν η Επιτροπή εντοπίσει σοβαρές ελλείψεις στα συστήματα διακυβέρνησης, δρομολογούνται διαδικασίες συμμόρφωσης και, εφόσον οι ελλείψεις επιβεβαιωθούν, επέρχονται δημοσιονομικές διορθώσεις.

Μεταξύ της 1ης Ιανουαρίου 2024 και της 30ής Σεπτεμβρίου 2025 η Επιτροπή διενήργησε 78 ελέγχους στα συστήματα διακυβέρνησης στο σύνολό τους ή σε επιλεγμένες παρεμβάσεις της ΚΓΠ. Σε ορισμένες περιπτώσεις, εντοπίστηκαν πιθανές σοβαρές ελλείψεις και δρομολογήθηκαν διαδικασίες συμμόρφωσης για την αξιολόγηση κινδύνων που πιθανώς συντρέχουν για τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Δεδομένου ότι οι εν λόγω διαδικασίες απαιτούν χρόνο, καμία διαδικασία συμμόρφωσης δεν είχε ολοκληρωθεί έως το τέλος του Σεπτεμβρίου του 2025.

8- Νέα προληπτική προσέγγιση με το σύστημα παρακολούθησης εκτάσεων

Στο πλαίσιο του νέου μοντέλου υλοποίησης, η ευθύνη για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή ελέγχων στο ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου μετατέθηκε σε μεγάλο βαθμό στα κράτη μέλη. Η εισαγωγή του συστήματος παρακολούθησης εκτάσεων υποχρεώνει τα κράτη μέλη να παρακολουθούν μέσω δορυφορικών απεικονίσεων την εκπλήρωση των όρων επιλεξιμότητας από τους γεωργούς, όταν αυτό είναι τεχνικά εφικτό. Η εν λόγω παρακολούθηση αντικαθιστά τους επιτόπιους ελέγχους και, ως εκ τούτου, μειώνεται σημαντικά ο διοικητικός φόρτος. Η προληπτική προσέγγιση του συστήματος παρακολούθησης εκτάσεων παρέχει επίσης τη δυνατότητα στους γεωργούς να διορθώνουν τις αιτήσεις τους στο πλαίσιο της ΚΓΠ χωρίς να υφίστανται κυρώσεις. Κατά το έτος υποβολής αιτήσεων 2023, αυτό είχε ως αποτέλεσμα να πραγματοποιηθούν διορθώσεις για 3,3 εκατομμύρια εκτάρια [2 % της χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης της ΕΕ (ΧΓΕ)], γεγονός που συνέβαλε στη μείωση των κυρώσεων και στην ελάφρυνση του διοικητικού φόρτου για τους γεωργούς και τις διοικήσεις.

Ωστόσο, τα κράτη μέλη και οι γεωργοί θα μπορούσαν να αποκομίσουν ακόμη περισσότερα οφέλη από τη χρήση του συστήματος παρακολούθησης εκτάσεων με το να καταστήσουν δυνατή την παρακολούθηση περισσότερων παρεμβάσεων και όρων επιλεξιμότητας στα σχέδια, προκειμένου να υποστηριχθεί αυτή η προληπτική προσέγγιση.

Γ. Καλύτερη και ολοκληρωμένη παρακολούθηση των επιδόσεων

Το πλαίσιο επιδόσεων καθιστά δυνατή την παρακολούθηση της προόδου όσον αφορά την υλοποίηση και προετοιμάζει το έδαφος για μια διαδικασία συνεχούς βελτίωσης.

Το πλαίσιο ενσωματώνει την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τις άμεσες ενισχύσεις, την αγροτική ανάπτυξη και τις τομεακές παρεμβάσεις στο ίδιο σύνολο δεικτών αποτελεσμάτων, ανάλογα με τον σκοπό τους, και καθορίζει εξαντλητικό κατάλογο των δεικτών επιδόσεων. Κάθε παρέμβαση συνδέεται με έναν δείκτη εκροών και με όλους τους συναφείς δείκτες αποτελεσμάτων¹¹, ώστε να διασφαλίζεται η ολοκληρωμένη απεικόνιση των συνεισφορών της ΚΓΠ.

Η ενσωμάτωση της υποβολής εκθέσεων τόσο για την παρακολούθηση των πολιτικών όσο και για τη διασφάλιση στην ετήσια έκθεση επιδόσεων εξορθολόγησε τις διαδικασίες και αύξησε τη συνοχή. Ωστόσο, οδήγησε και στη δημιουργία πιο περίπλοκων κανόνων υπολογισμού (μερικές εκροές) καθώς και ομαδοποιήσεων που παρουσιάζουν δυσκολίες

¹¹ Οι παρεμβάσεις πρέπει να συνδέονται με όλους τους δείκτες αποτελεσμάτων στους οποίους συμβάλλουν άμεσα και σημαντικά.

(πολλαπλασιασμός των μονάδων μέτρησης). Οι διαχειριστικές αρχές δυσκολεύτηκαν να τηρήσουν την προθεσμία της 15ης Φεβρουαρίου για την ετήσια έκθεση επιδόσεων και να παράσχουν όλα τα πιστοποιημένα στοιχεία και τις αναγκαίες αιτιολογήσεις, ενώ καθυστέρησε η διαθεσιμότητα των στοιχείων για τους σκοπούς της παρακολούθησης.

Οι τρέχοντες δείκτες αποτελεσμάτων βασίζονται κυρίως στην κάλυψη των δράσεων, διότι είναι δύσκολο να μετρηθούν τα άμεσα αποτελέσματα των πολιτικών. Ωστόσο, η Επιτροπή έχει αναπτύξει πρόχειρες εκτιμήσεις για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την περιεκτικότητα του εδάφους σε οργανική ύλη, ώστε να είναι σε θέση να προτείνει δείκτες για τη μέτρηση των αποτελεσμάτων για την περίοδο 2028-2034.

Τα κράτη μέλη πρέπει να αξιολογούν τη συμβολή των σχεδίων τους στην επίτευξη όλων των στόχων κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού και να έχουν μεγαλύτερη ελευθερία όσον αφορά τον σχεδιασμό των σχεδίων αξιολόγησής τους. Με την υποστήριξη της Επιτροπής και του δικτύου της ΕΕ για την ΚΓΠ, τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν καταρτίσει φιλόδοξα σχέδια αξιολόγησης.

Δ. Μια σημαντική προσπάθεια απλούστευσης

Η πείρα από την υλοποίηση των σχεδίων ανέδειξε την ανάγκη στοχευμένων προσαρμογών σε ορισμένες πτυχές του πλαισίου της ΚΓΠ με στόχο την ελάφρυνση του διοικητικού φόρτου για τους γεωργούς και τις διοικήσεις. Για τον σκοπό αυτό, το 2024 και το 2025 καταρτίστηκαν δύο δέσμες νομοθετικών και μη νομοθετικών δράσεων για την αύξηση της ευελιξίας, της αναλογικότητας και της σαφήνειας των κανόνων που σχετίζονται με την ΚΓΠ (όπως οι κανόνες για την *ανωτέρα βία*).

Αφενός, αρκετές αλλαγές αυξάνουν την ευελιξία στον τρόπο με τον οποίο οι γεωργοί διαχειρίζονται τη γη στο πλαίσιο των μέσων στήριξης της ΚΓΠ και παρέχουν τη δυνατότητα καλύτερης ευθυγράμμισης με την πραγματικότητα που επικρατεί στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις (προσαρμογές των κανόνων αιρεσιμότητας). Αφετέρου, ορισμένες αλλαγές εξορθολογίζουν την υλοποίηση των σχεδίων της ΚΓΠ για τις εθνικές αρχές (τροποποιήσεις, διακοπή της εκκαθάρισης επιδόσεων).

Η Επιτροπή δημοσίευσε επίσης χάρτη πορείας για τις περαιτέρω δράσεις απλούστευσης που πρέπει να αναληφθούν καθ' όλη τη διάρκεια του 2025, στον οποίο περιγράφονται οι προγραμματισμένες δράσεις, τα εργαλεία και ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα για περαιτέρω βελτιώσεις του παράγωγου δικαίου της ΚΓΠ.

II. ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΤΗΣ ΚΓΠ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΚΛΙΜΑ

Οι περιβαλλοντικοί και κλιματικοί στόχοι της ΚΓΠ είναι η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, η προστασία των φυσικών πόρων και η ενίσχυση της βιοποικιλότητας. Η ΚΓΠ 2023-2027 εισήγαγε έναν συνδυασμό πολιτικών που περιλαμβάνει παρεμβάσεις, κανόνες αιρεσιμότητας και έναν οριοθετημένο προϋπολογισμό (την πράσινη αρχιτεκτονική της ΚΓΠ) για την επίτευξη αυτών των στόχων. Τα κράτη μέλη κατάρτισαν περιβαλλοντικές στρατηγικές με στόχο να συμβάλουν στις νομοθετικές πράξεις της ΕΕ σχετικά με το περιβάλλον και το κλίμα, καθώς και στην επίτευξη των στόχων της Πράσινης Συμφωνίας

της ΕΕ και να εκπληρώσουν την υποχρέωση¹² να συμβάλλουν συνολικά περισσότερο στην επίτευξη των εν λόγω ειδικών στόχων σε σύγκριση με την περίοδο 2014-2022.

Κάθε κράτος μέλος επέλεξε τον δικό του συνδυασμό πολιτικών για τον σχεδιασμό της οικείας πράσινης αρχιτεκτονικής. Οι παρεμβάσεις με βάση την έκταση συμπληρώνονται από στήριξη για πράσινες επενδύσεις, συνεργασία ή έργα κατάρτισης. Η τρέχουσα ΚΓΠ εξακολουθεί να στηρίζει δεσμεύσεις διαχείρισης και επενδύσεις, γνωστές στους γεωργούς και προσαρμοσμένες στις ανάγκες τους. Όσον αφορά την καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση (ΚΓΠΚ), το 2024 εισήχθησαν ορισμένες προσαρμογές ώστε η υλοποίηση να προσαρμοστεί καλύτερα στην πραγματικότητα της γεωργίας: στοχευμένες εξαιρέσεις, προσωρινές παρεκκλίσεις και η υποχρέωση επιβράβευσης της διατήρησης και της δημιουργίας μη παραγωγικών εκτάσεων.

Τα νεοθεσπισθέντα (2023) οικολογικά προγράμματα καθιστούν δυνατή την ενίσχυση των γεωργοπεριβαλλοντικών δράσεων με ειδικό μεγάλο προϋπολογισμό και ετήσιες δεσμεύσεις. Ορισμένα κράτη μέλη επικεντρώθηκαν στο να προτρέψουν πολλούς γεωργούς να προβούν σε μικρή και σταδιακή, αλλά ευρεία, αλλαγή των γεωργικών πρακτικών, ενώ άλλα σχεδίασαν πιο στοχευμένες παρεμβάσεις. Όλα τα κράτη μέλη έπρεπε να επιτύχουν τη σωστή ισορροπία μεταξύ του επιπέδου της πρωμοδότησης και της φιλοδοξίας για τη διασφάλιση της ελκυστικότητας του προγράμματος. Στα περισσότερα σχέδια, το οικολογικό πρόγραμμα είχε μεγαλύτερη συμμετοχή απ' ό,τι αναμενόταν, ενώ σε ορισμένα άλλα ήταν αναγκαίο να πραγματοποιηθούν αλλαγές για την προσαρμογή των παρεμβάσεων και τη στήριξη της υιοθέτησής τους από τους γεωργούς. **Σε επίπεδο ΕΕ, το 47 % των γεωργών έλαβαν στήριξη στο πλαίσιο οικολογικών προγραμμάτων το οικονομικό έτος 2024, για το 58 % της ΧΓΕ.**

Έπειτα από δύο έτη υλοποίησης, είναι ακόμη πολύ νωρίς για να μετρηθούν οι πραγματικές επιπτώσεις των παρεμβάσεων στην επίτευξη των περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων των σχεδίων της ΚΓΠ. Σε πολλές περιπτώσεις, οι επιπτώσεις μπορούν να μετρηθούν μόνο μετά από αρκετά χρόνια (π.χ. αναγέννηση βιοποικιλότητας, ρύπανση αέρα και υδάτων, υγεία του εδάφους κ.λπ.) Ωστόσο, τρεις πρόσφατες μελέτες διευκολύνουν την εκτίμηση και την ποσοτικοποίηση της πιθανής συμβολής των προγραμματισμένων παρεμβάσεων στην επίτευξη των εν λόγω στόχων. Οι μελέτες αξιολόγησαν κάθε παρέμβαση της ΚΓΠ με βάση i) τις υποστηριζόμενες γεωργικές πρακτικές (ή απαιτήσεις), ii) την προγραμματισμένη κάλυψη και iii) τον αντίκτυπο κάθε γεωργικής πρακτικής στο κλίμα, τη βιοποικιλότητα, τον καθαρό αέρα και την υγεία του εδάφους.

Η μελέτη με τίτλο «Budget tracking of the CAP contribution to climate change, biodiversity and clean air action» (Δημοσιονομική παρακολούθηση της συμβολής της ΚΓΠ στη δράση για την κλιματική αλλαγή, τη βιοποικιλότητα και τον καθαρό αέρα)¹³ δείχνει ότι **το 33 % του προϋπολογισμού της ΚΓΠ συμβάλλει θετικά στο κλίμα, το 39 % στη βιοποικιλότητα και το 20 % στον καθαρό αέρα.** Επιπλέον, η μελέτη καταδεικνύει ότι συμβάλλουν διάφορες παρεμβάσεις και όχι μόνο εκείνες που εμπίπτουν στις παρεμβάσεις πράσινης αρχιτεκτονικής. Η προσέγγιση αυτή λαμβάνει υπόψη τους ορισμούς των παρεμβάσεων και τη στόχευση της στήριξης¹⁴ και έχει ως αποτέλεσμα

¹² Άρθρο 105 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.

¹³ Βλ. παραπομπή 3 και πίνακα 4 στο συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

¹⁴ Η μεθοδολογία παρακολούθησης που εφαρμόστηκε στη μελέτη έχει μια πιο ευρεία επιστημονική βάση και είναι πιο αναλυτική από την τρέχουσα μεθοδολογία παρακολούθησης του κλίματος και, ως εκ τούτου, αναμένεται να αποφέρει ακριβέστερα αποτελέσματα.

ελαφρώς χαμηλότερη, αλλά συγκρίσιμη, συμβολή στο κλίμα σε σύγκριση με τη χρήση δεικτών του Ρίο¹⁵. Αυτό αποδεικνύει τη σημασία των δεικτών του Ρίο, μιας απλουστευμένης προσέγγισης που απαιτείται κατά τη φάση σχεδιασμού. Αυτές οι μεθοδολογίες δημοσιονομικής παρακολούθησης αξιολογούν μόνο τις θετικές επιπτώσεις, γεγονός που θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την ερμηνεία των αποτελεσμάτων, τα οποία θα πρέπει να συμπληρώνονται από εκ των υστέρων αξιολογήσεις.

Τα σχέδια της ΚΓΠ αποτελούν σημαντική δυνητική συμβολή στην επίτευξη των στόχων μετριασμού της κλιματικής αλλαγής για το 2030. Η μελέτη με τίτλο «Rough estimation of the climate change mitigation potential of the plans» (Πρόχειρη εκτίμηση του δυναμικού των σχεδίων ως προς τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής)¹⁶ υποδεικνύει τη δυνατότητα θετικής συμβολής των 28 σχεδίων στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και στις ενισχυμένες απορροφήσεις 35 εκατομμυρίων τόνων ισοδύναμου CO₂ ετησίως κατά μέσο όρο κατά την περίοδο 2023-2027, εκ των οποίων 5 εκατομμύρια τόνοι αφορούν μειώσεις εκπομπών πλην του CO₂ και 30 εκατομμύρια τόνοι ετήσιες απορροφήσεις άνθρακα. Η εκτίμηση αυτή συνοδεύεται από αβεβαιότητες, ειδικότερα, ο βαθμός στον οποίο η ετήσια θετική συνεισφορά μπορεί να σωρευθεί έως το 2027 εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την προσθετικότητα της πραγματικής υιοθέτησης πρακτικών από τους γεωργούς καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου.

Τα κράτη μέλη έχουν αναπτύξει **ευρύ φάσμα παρεμβάσεων για τη βελτίωση της υγείας του εδάφους, οι οποίες συμβάλλουν στην επίτευξη και των τριών ειδικών στόχων.** Η μελέτη με τίτλο «Rough estimate of the soil protection potential of the CAP» (Πρόχειρη εκτίμηση του δυναμικού της ΚΓΠ ως προς την προστασία του εδάφους)¹⁷ εξετάζει τις επιλογές υλοποίησης των 13 σχεδίων που αφορούν την εδαφοκλιματική ποικιλομορφία της ΕΕ, στα οποία η προστασία του εδάφους προσδιορίζεται ως προτεραιότητα. Στο πλαίσιο της μελέτης αξιολογούνται έξι χαρακτηριστικά του εδάφους. Για παράδειγμα, η δυνητική αύξηση της περιεκτικότητας του γεωργικού εδάφους σε οργανικό άνθρακα εκτιμάται σε 0,92 % ετησίως για τις παρεμβάσεις της ΚΓΠ και σε 0,14 % ετησίως για τις απαιτήσεις ΚΓΠΚ. Η αμειψισπορά και η διαφοροποίηση των καλλιεργειών αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μέρος της εκτιμώμενης δυνητικής αύξησης της περιεκτικότητας του εδάφους σε οργανική ύλη. Πρόκειται για ένα προκαταρκτικό αποτέλεσμα, το οποίο είναι ακόμα «πρόχειρο» λόγω ορισμένων περιορισμών, κυρίως της δυσκολίας συνυπολογισμού του τοπικού πλαισίου, και δεν καλύπτει όλες τις πτυχές της υγείας του εδάφους (π.χ. αλάτωση, συμπίεση του υπεδάφους κ.λπ.).

Οι προαναφερθείσες μελέτες εκτιμούν τις συνεισφορές της ΚΓΠ με βάση τις προγραμματισμένες δράσεις και, ως εκ τούτου, δεν μπορούν να προδικάσουν τα τελικά αποτελέσματα. Ωστόσο, η υλοποίηση των σχεδίων καταδεικνύει ότι, **κατά μέσο όρο στην ΕΕ, τα περισσότερα ετήσια ορόσημα των δεικτών αποτελεσμάτων που σχετίζονται με το περιβάλλον και το κλίμα υπερκαλύφθηκαν το 2024**¹⁸. Ειδικότερα, οι παρεμβάσεις για τη βελτίωση και την προστασία του εδάφους καλύπτουν το 51 % της ΧΓΕ της ΕΕ και

¹⁵ Οι δείκτες του Ρίο είναι ποιοτικοί δείκτες που αναπτύχθηκαν από τον ΟΟΣΑ για να βοηθήσουν τις χώρες χορηγούς και τους αναπτυξιακούς οργανισμούς να παρακολουθούν σε ποιο βαθμό η αναπτυξιακή βοήθεια στηρίζει περιβαλλοντικούς στόχους στο πλαίσιο των στόχων των συμβάσεων του Ρίο, όπως η βιοποικιλότητα, η αερίωση και η κλιματική αλλαγή (μετριασμός & προσαρμογή).

¹⁶ Βλ. παραπομπή 4 στο συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

¹⁷ Βλ. παραπομπή 5 στο συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

¹⁸ Βλ. παραπομπή 8 στο συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

οι δράσεις για την ενίσχυση της αποθήκευσης άνθρακα στο έδαφος και τη βιομάζα καλύπτουν το 35 % της ΧΓΕ, γεγονός που αποτελεί καλό οινόν για το μέλλον.

Όσον αφορά τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας της ΕΕ, παρατηρούνται ορισμένες θετικές τάσεις, παρόλο που είναι πολύ νωρίς για να αξιολογηθεί η συμβολή της ΚΓΠ.

Το 2023, το 11 % της ΧΓΕ καλλιεργούνταν με βιολογικές μεθόδους, ενώ το 6 % της ΧΓΕ υποστηριζόταν με ειδική στήριξη για τη βιολογική γεωργία με βάση την έκταση. Ωστόσο, ορισμένα κράτη μέλη ανέφεραν ότι δυσκολεύονταν να επιτύχουν τον στόχο τους για τις εκτάσεις βιολογικής καλλιέργειας λόγω της χαμηλότερης από την αναμενόμενη ζήτησης για βιολογικά προϊόντα και της αύξησης του κόστους. Σχεδίασαν τη λήψη διορθωτικών μέτρων, αλλά ο στόχος σύμφωνα με τον οποίο το 25 % των γεωργικών εκτάσεων πρέπει να καλλιεργούνται με βιολογικές μεθόδους μπορεί να επιτευχθεί μόνο αν σημειωθεί σημαντική αύξηση και στη ζήτηση βιολογικών προϊόντων.

Ο στόχος της Πράσινης Συμφωνίας της ΕΕ για μείωση των **απωλειών θρεπτικών στοιχείων** κατά 50 %, με παράλληλη διασφάλιση της μη υποβάθμισης της γονιμότητας του εδάφους, συνδέεται με τη μείωση της χρήσης λιπασμάτων κατά τουλάχιστον 20 % έως το 2030 σε σύγκριση με τον μέσο όρο της περιόδου 2012-2014. Σχεδόν όλα τα σχέδια στηρίζουν μια πιο ισορροπημένη λίπανση και τη βελτίωση των πρακτικών, για παράδειγμα με την απαγόρευση των συνθετικών λιπασμάτων ή την υποκατάστασή τους με οργανικά λιπάσματα, τη γεωργία ακριβείας και άλλες πρακτικές για τον περιορισμό των απωλειών θρεπτικών ουσιών στον αέρα και στα ύδατα. Κατά το οικονομικό έτος 2024 εφαρμόστηκαν πρακτικές βιώσιμης διαχείρισης των θρεπτικών στοιχείων στο 14 % της ΧΓΕ της ΕΕ. Κατά μέσο όρο μεταξύ 2021 και 2023 οι γεωργοί σε ολόκληρη την ΕΕ χρησιμοποίησαν 8,9 εκατομμύρια τόνους αζωτούχων λιπασμάτων, ήτοι 9 % λιγότερο απ' ό,τι μεταξύ 2012 και 2014 (περίοδος αναφοράς). Δεδομένου ότι η πρόσφατη μείωση οφείλεται εν μέρει στο υψηλό κόστος των συνθετικών αζωτούχων λιπασμάτων, ως επακόλουθο του συνεχιζόμενου πολέμου στην Ουκρανία, είναι πολύ νωρίς για να αξιολογηθούν οι επιπτώσεις της όσον αφορά την επίτευξη αυτού του φιλόδοξου στόχου.

Ο στόχος της Πράσινης Συμφωνίας της ΕΕ για τα **αντιμικροβιακά** είναι να επιτευχθεί μείωση των πωλήσεων για εκτρεφόμενα ζώα και για την υδατοκαλλιέργεια κατά 50 % έως το 2030, σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2018. Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (EMA) ανακοίνωσε ότι οι συνολικές πωλήσεις αντιμικροβιακών για χρήση σε τροφοπαραγωγή ζώα στην ΕΕ σημείωσε μείωση κατά 25 % μεταξύ 2018 και 2023¹⁹, φέρνοντας την ΕΕ πιο κοντά στην επίτευξη της στοχευόμενης μείωσης για το 2030.

Έχουν καταβληθεί σημαντικές προσπάθειες προκειμένου να μειωθεί η χρήση **φυτοφαρμάκων** και να καταστεί πιο βιώσιμη, με τις σχετικές πρακτικές να καλύπτουν το 29 % της ΧΓΕ της ΕΕ το οικονομικό έτος 2024, κυρίως μέσω γεωργο-περιβαλλοντικο-κλιματικών δεσμεύσεων και στήριξης της βιολογικής γεωργίας. Η αμειψισπορά και οι ζώνες ανάσχεσης διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη μείωση της χρήσης φυτοφαρμάκων. Ωστόσο, είναι πολύ νωρίς για να κριθεί ο βαθμός στον οποίο οι παρεμβάσεις της ΚΓΠ συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της Πράσινης Συμφωνίας της ΕΕ (μείωση κατά 50 % της συνολικής χρήσης χημικών φυτοφαρμάκων και των

¹⁹ Βλ. παραπομπή 6 στο συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

κινδύνων που αυτά συνεπάγονται, καθώς και της χρήσης των πλέον επικίνδυνων φυτοφαρμάκων σε σύγκριση με την περίοδο 2015-2017).

Σε επίπεδο ΕΕ, τα **χαρακτηριστικά τοπίου** κάλυπταν το 5,6 % των γεωργικών εκτάσεων το 2022²⁰ και οι εκτάσεις υπό αγρανάπαυση το 3,6 % το 2020, συνεπώς αμφότερα θα συμβάλουν στην επίτευξη του στόχου του 10 % των γεωργικών εκτάσεων ως χαρακτηριστικών τοπίου υψηλής ποικιλομορφίας. Οι παρεμβάσεις για τη στήριξη των χαρακτηριστικών τοπίου στα σχέδια της ΚΓΠ είναι γενικά ευρύτερες και αποσκοπούν στην ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των οικοτόπων και των ειδών μέσω αύξησης της διαρθρωτικής ποικιλομορφίας. Το σχετικό ετήσιο ορόσημο έχει επιτευχθεί στα περισσότερα σχέδια, με το 1,5 % της ΧΓΕ της ΕΕ να καλύπτεται από στήριξη για τη διαχείριση των χαρακτηριστικών τοπίου κατά το οικονομικό έτος 2024. Από το 2025, λόγω του κόστους που συνεπάγεται για τους γεωργούς η εκπλήρωσή της, η υποχρέωση διατήρησης ελάχιστου ποσοστού αρόσιμων εκτάσεων για χαρακτηριστικά τοπίου και αγρανάπαυση σύμφωνα με το πρότυπο ΚΓΠΚ 8 αντικαταστάθηκε από την υποχρέωση των κρατών μελών να προτείνουν ισοδύναμο οικολογικό πρόγραμμα για τη στήριξη της διατήρησης και της δημιουργίας νέων χαρακτηριστικών τοπίου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η καινοτομία του νέου μοντέλου υλοποίησης έγκειται στην ενσωμάτωση των μέσων με πιο στρατηγικό τρόπο, στη μεγαλύτερη ευελιξία που παρέχει στα κράτη μέλη ώστε να προσαρμόζουν τον σχεδιασμό των παρεμβάσεων στις ανάγκες τους. Τα κράτη μέλη και οι δικαιούχοι εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για τον στρατηγικό προγραμματισμό που βασίζεται σε εκτίμηση των αναγκών, ενώ το νέο μοντέλο υλοποίησης είχε θετικό αντίκτυπο στη διακυβέρνηση της ΚΓΠ (εταιρική σχέση, χρήση στοιχείων). Η θέσπιση του συστήματος παρακολούθησης εκτάσεων παρέχει επίσης ευκαιρίες για την ελάφρυνση του διοικητικού φόρτου που επωμίζονται οι γεωργοί και οι διοικήσεις.

Ωστόσο, η καθυστερημένη έγκριση του νομικού πλαισίου της Ένωσης περιέπλεξε την κατάσταση για τα κράτη μέλη τα οποία επισήμαναν τη σημασία της έγκαιρης λήψης πληροφοριών, ώστε να καταστεί δυνατή η ολοκληρωμένη και συντονισμένη προσέγγιση της εργαλειοθήκης της ΚΓΠ και να αποφευχθεί ο κανονιστικός υπερθεματισμός. Δεν αξιοποιήθηκαν όλες οι δυνατότητες ευελιξίας, μεταξύ άλλων οι δυνατότητες των κρατών μελών να απλουστεύσουν τους κανόνες ώστε να αποφευχθεί ο κίνδυνος δημοσιονομικών διορθώσεων.

Η περιττή πολυπλοκότητα αντιμετωπίστηκε επίσης με δύο προτάσεις απλούστευσης που υπέβαλε η Επιτροπή τον Μάρτιο του 2024 και τον Μάιο του 2025, οι οποίες προβλέπουν ιδίως i) την αντικατάσταση της υποχρέωσης διατήρησης ελάχιστου ποσοστού αρόσιμων εκτάσεων για χαρακτηριστικά τοπίου και αγρανάπαυση από ισοδύναμο και εθελοντικό οικολογικό πρόγραμμα για τους γεωργούς και ii) τη διακοπή της ετήσιας εκκαθάρισης επιδόσεων.

Η πείρα έχει καταδείξει ότι τα κράτη μέλη κατόρθωσαν να διορθώσουν ή να προσαρμόσουν τα σχέδια μέσω τροποποιήσεων. Για να διευκολυνθούν οι περαιτέρω

²⁰ Βλ. παραπομπή 7 στο συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

τροποποιήσεις, θεσπίστηκε διαδικασία κοινοποίησης μη στρατηγικών τροποποιήσεων. Πρέπει να επιτευχθεί κατάλληλη ισορροπία μεταξύ, αφενός, της απλούστευσης του προγραμματισμού και της υποβολής εκθέσεων και, αφετέρου, του επιπέδου των πληροφοριών που απαιτούνται για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης με το δίκαιο της ΕΕ καθώς και της συμβολής των σχεδίων στους ειδικούς στόχους της ΚΓΠ, αλλά και μεταξύ της προσαρμοστικότητας των σχεδίων και, τόσο της εστίασης στις επιδόσεις καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού, όσο και της παροχής βεβαιότητας στους γεωργούς.

Μετά την πρώτη ανά διετία επανεξέταση των επιδόσεων, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η υλοποίηση των σχεδίων εξελίσσεται ικανοποιητικά, με τις αποκλίσεις να παραμένουν εντός των ορίων που καθορίζονται στο άρθρο 135 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115. Για κανένα από τα σχέδια δεν απαιτείται λήψη διορθωτικών μέτρων.

Από την ανάλυση επιβεβαιώνεται ότι τα σχέδια έχουν τη δυνατότητα να συμβάλουν στην επίτευξη των περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων της ΚΓΠ. Η υλοποίηση των σχεδίων της ΚΓΠ καταδεικνύει ότι, κατά μέσο όρο στην ΕΕ, τα περισσότερα ετήσια ορόσημα των δεικτών αποτελεσμάτων που σχετίζονται με το περιβάλλον και το κλίμα υπερκαλύφθηκαν το 2024. Ωστόσο, για την ποσοτικοποίηση της συμβολής των σχεδίων της ΚΓΠ στην επίτευξη των περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων απαιτείται μεγαλύτερη περίοδος αξιολόγησης και η συνεκτίμηση των επιπτώσεων άλλων σχετικών παραγόντων.

Όλα τα ανωτέρω ελήφθησαν υπόψη κατά την κατάρτιση των προτάσεων για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο και την ΚΓΠ 2028-2034.